

ILUSTRIRANI SLOVENEČ

. T E D E N S K A . P R I L O G A . S L O V E N C A .

Leto VI

24. avgusta 1930

Štev. 34



Prihod s planin

Foto P. Sedej.



Z odkritja Cankarjevega spomenika na Vrhniki, ki se je vršilo dne 10. t. m. ob izredno veliki udeležbi izobraženstva iz vseh krajev in domačega ljudstva, da počasti spomin velikega slovenskega umetnika.



Pogled na slavnostno odkritje spomenika.

Na levi: Cankarjev spomenik na Vrhniki.

Na desni: S slave kraljeve gardne pehote, ki se vrši dne 1. avgusta vsako leto z največjo slovesnostjo ob navzočnosti civilnih in vojaških dostojanstvenikov. Naša slika nam kaže slavnostni paviljon, izpod katerega so letos navzoči odličnjaki z vojnim ministrom Hadžičem opazovali defiliranje gardne pehote. Med navzočimi je bil tudi minister Shwegel.



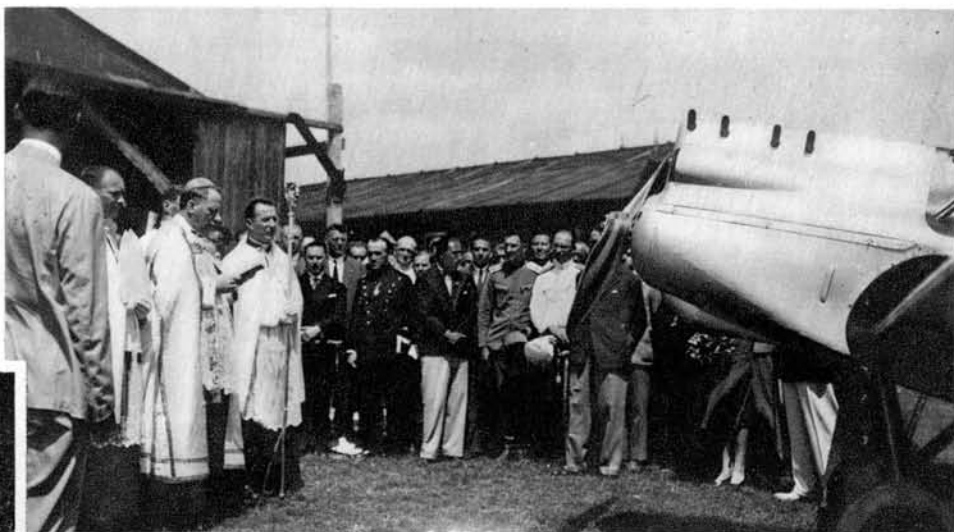
Znamenita angleška letalka mis Emi Djohnson (X), ki je v 20 dnevih preletela pot iz Londona v Avstralijo, se je na povratku ustavila tudi v Belgradu. Naša slika kaže pogumno letalko v krogu belgrajskih dam.

Spodaj: Kasukanov, pomočnik bolgarskega ministra zunanjih del in predsednik bolgarske delegacije v bolgarsko-jugoslovanski mešani komisiji za likvidacijo dyolastniških posestev, ki deluje sedaj v Vrnjaški Banji.



Na desni: Blagoslovitev Aviona Bloudek XV., prvega aeroplana čisto slovenskega izdelka, ki je last agilnega ljubljanskega Aero-kluba. Letalo je 3. t. m. slovesno blagoslovil škof dr. Rožman.

Spodaj: Nošnja sena iz »grab« v Prlekiji, v krajih, kamor ni mogoče z vozom.



Udeleženci Marijanskega zborovanja delegatov slovenskih srednješolskih, akademskih in teoloških kongregacij, ki se je vršilo pretekli mesec v celjskem Slomškovem domu. Udeležba jasno priča, da se je Marijanska misel pri slovenskem inteligenčnem naraščanju že krepko ukoreninila.
(Foto Jagodic, Celje.)

Spodaj: Zlata poroka Franceta in Franciške Pavlovčič v Planini pri Rakeku. Njun sin Jožef je nalašč prišel iz Amerike, da preskrbi lepo slavlje



Na levi:
Jos. Plantarič,
prejšnji župnik in
dekan trebanjski,
sedaj kanonik v
Novem mestu.

Spodaj:
Usoda nekdanjega
trebanjskega poštnega voza.



Fr. Huč,
ki je 30 let županov
v Trebnjem.



Miha Jenko,
trebanjski kaplan,
duša pri gradbi
novega Doma.



Jos. Zafran,
predzadni župan
trebanjski in do-
brotnik Doma.



K današnjemu prosvetnemu dnevju v Trebnjem

Besedo razlagajo različno. Po Valvazorju se zvalja ime po grofih Treuen (zvestih), ki so imeli v davnini tod svoj grad. Drugi spet trdijo, da je to bilo v rimskih časih važno križišče treh cest, ki se je imenovalo »Trefinis«. Za to razlago bi govorili o starih župnijskih pečatih in stare listine, v katerih se župnija in dekanija imenujeta »parochia et decanatus Trefiniensis«. Pisano večkrat z dvema f. Tretji pa trdijo, da so dolini dali ime Slovenci, ki so jo morali iztebiti.

Kaj je starejša cerkev ali grad, je težko dognati. L. 1528. so Turki grozno razsajali po vsej dolini. L. 1617. je dobil stiški samostan patronsko pivo na trebanjsko župnijo. Bivši trebanjski župnik-dekan Janez Weinzerle je kot stiški opat napravil obokan strop v župni cerkvi (tako zvani križni svod) na štirih osmerokotnih stebrih iz polovičnih rezanih kamnov (mehak peščenec krasne roza barve). V baročni dobi so apsidno zelo povečali in s tem premajhno cerkev podaljšali.

V trebanjskem gradu je bival dalj časa naš Baraga. Njegova sestra Amalija se je po prihodu iz Amerike poročila z lastnikom trebanjske graščine Gresselom in je pokopana na trebanjskem pokopališču. Kakih zgodovinskih znamenitosti v gradu ni več. Sedanji lastnik je po rodu Čeh, ki je notranjščino temeljito popravil.

V cerkvenem oziru je Trebnje dekanija z 11 župnijami — prej je spadala sem tudi vsa žužemberška dekanija — in župnija s 64 vasi, od katerih je vas Trebnje najbolj gosto naseljena. Vaška imena še sedaj pričajo o nemškutarskem gospodarstvu graščakov, ki so dajali raznim naselbinam čisto nemška imena kakor Brunndorf sedaj Prudof, Prištal nekdanj najbrž Grünes Tal, Dol. in Gor. Nemška vas, Kukenberg itd.

Radi pomanjkanja dobre tekoče vode, se ne more razviti nobena industrija. Temenica, ki teče skozi vso dolino, ima premalo padca ter se komaj premika. Zato vsa dolina že težko čaka nameravane elektrifikacije, ki jo Dolenjci tako pogrešamo.

Na prosvetnem polju nastopa Trebnje sedaj čimdalje bolj vodilno mesto. S kulukom in raznimi darovi so si ljudje postavili velik in praktičen »Prosvetni dom«. Največja dobrotnica tega je pač domača hranilnica. Dom bo na Jernejevo nedeljo slovesno posvečen. Trebnje je sedaj središče prosvetnega in pevskega okrožja in ima še vse polno raznih drugih organizacij. Šoli sta v občini dve: šestrazredna v Trebnjem in štirirazredna v Dol. Nemški vasi. Epa stavba je stara, premajhna in sredi največjega šuma, druga pa nova, moderna in na primernem prostoru. Snuje se dvorazrednica na Račjem selu.

Glavni dohodki trebanjskega ljudstva so: plje, vinograd, živinoreja in les. Zemlja je težka, glinasta, v suši kaže velike razpoke. Svet kraske sorte (Temenica se zgubi v zemljo v Ponikvah). Barve rdečkaste, zlasti v Dečji — bolj Rdeči vasi. Vinogradi dajo ob dobrih letinah precej dobrega lahkega vina. Govedoreja kaže zelo mešane pasme in obliki Gozdovi pa kažejo čimdalje večja rebra.

Lepša prihodnost se pa obeta Trebanjcem, če se bodo uresničile obljube raznih železniških komisij, da bo namreč prav kmalu stekla šentjanska železnica do Sevnice in bi tako Trebnje postalo važno križišče gospodarskih potov. Da bi le kmalu!

Prave turisticke tu ni, ker ni pravih gora. Pa pa je več krasnih razglednih točk. Najvišja je romarska cerkev na Zaplazu odkoder se vidi daleč okoli. Druga je Sv. Ana, tretja pa Vrhrebnje. Pot do vseh je zelo lagodna, senčna in železniške zvezugodne. Samo reklame ni.



Župna cerkev v Trebnjem.

Spodaj: »Kulukarji« pri gradnji Prosvetnega doma.



Pogled na Trebnje.

Na levi:

J. Zupančič, sedanji trebanjski župan.

Spodaj:

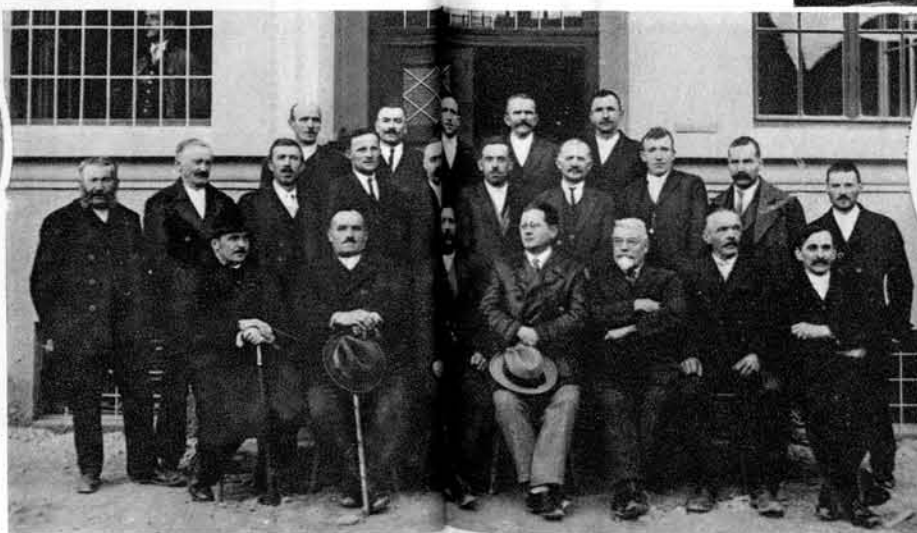
Trebanjsko župnišče z nekdanjo mlako, kjer stoji sedaj Prosv. dom.



Novi Prosvetni dom v Trebnjem, ki bo danes posvečen.



Dr. Fr. Cvetko, deželnosodni svetnik in predstojnik okrajnega sodišča v Trebnjem.



Dr. Fr. Pavlovčič, okr. zdravnik v Trebnjem.

Na levi: Večina trebanjskega občinskega odbora ob priliki kolavdacije tamošnjega uradn. poslopja.



Trebnje z zahoda.

Na desni:

Iv. Tomažič, zaslužni slovenski prosvetni delavec; župnik in dekan trebanjski.

Spodaj:

Novo trebanjsko obč. poslopje za tamošnje urade in oblastva.



Veliki oltar podružnice na Račjem selu, znamenita baročna umetnina.

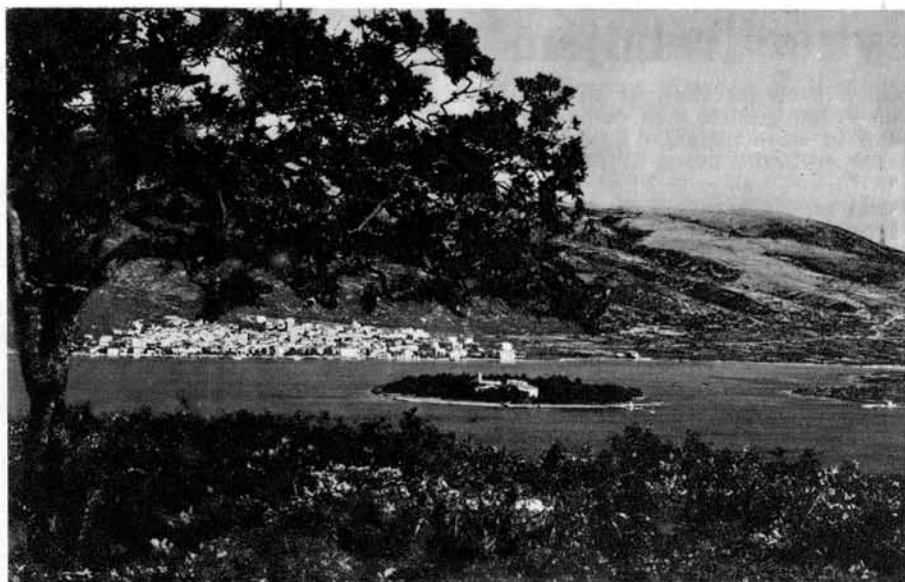
Spodaj: Razstava I. gospodinjkega tečaja v Trebnjem, ki se je vršil letošnjo pomlad.



Slovenska obmorska letovišča

Poleg Omišlja je gotovo najbolj priljubljeno obmorsko kopališče Slovencev na otoku Krku, Aleksandrovo. Če se odpeljemo zvečer iz Ljubljane, smo naslednje jutro v Sušaku, od tod pa v polpeti uri s parnikom v Aleksandrovem. Spotoma se ustavimo v Omišlju, v Njivicah, v Malinski in v Krku, ko pa v Aleksandrovem izstopimo, nam takoj od vseh strani zadoni na uho slovenščina, kajti kamorkoli pogledaš, povsod zagledaš kak znan slovenski obraz.

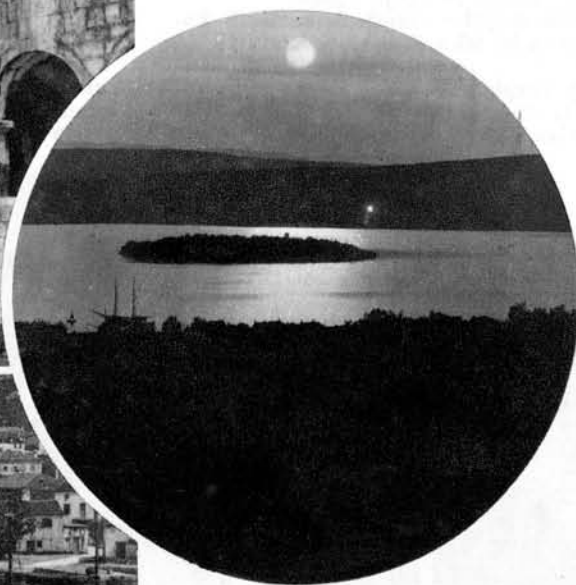
Saj je pa tudi izredno privlačno in ljubeznivo tole Aleksandrovo. — Skromno, a ljubko mestoce v prijaznem zalivu, sredi katerega se dviga, kakor na Blejskem jezeru, otok Košljun. Na njem stoji že v XVI. stoletju zgrajena cerkev s frančiškanskim samostanom. Tu so grobnice knezov Frankopanov in dragocena knjižnica ter slike Girorolama da Santa Croce. Letoviščarji se neprestano prepeljavajo s čolni iz mesta pa do otoka in nazaj. — Aleksandrovo ne nudi hrupnih zabav in velikomestnega komforta, za katerim povprečni Slovenec tudi ne stremi, pač pa vse, kar potrebuje nerazvajan človek za udoben in ne predrag odpočitek ob domačem divnem morju.



Pogled na Aleksandrovo na otoku Krku; sredi zaliva idiličen otok Košljun, v ozadju mesto.

Na levi:

Samostanski vodnjak na Košljunu s patrom gvardijanom.



Nočni pogled na Košljunski zaliv. (Foto L. Dolenc.)

Na levi: Pogled na Aleksandrovo.

Spodaj:

Kopališče v Aleksandrovem.



Na obrežju. (Foto L. Dolenc.)





Zaprisega novega ameriškega prohibicijskega komisarja Woodcocka, od katerega pričakujejo Američani, da bo uspešneje pobijal silno razvito tihotapstvo z alkoholom in omejil tudi silno pijančevanje, ki cvete po neštivilnih krčmah, breznicah, barih itd.



Turški vojni svet pred 400 leti pod predsedstvom sultana. To skupino so pred kratkim sestavili v vojnem muzeju v Carigradu in nas spominja na najslavnejšo dobo turškega cesarstva, obenem pa tudi na najžalostnejšo dobo naše slovenske zgodovine.

Na desni: Katedrala v Liverpoolu je slavila pred kratkim svoj jubilej. Ob tej priliki so služili v njej najslovesnejšo službo božjo, h kateri se je zbralo nad 200 anglik. škofov in nadškofov.



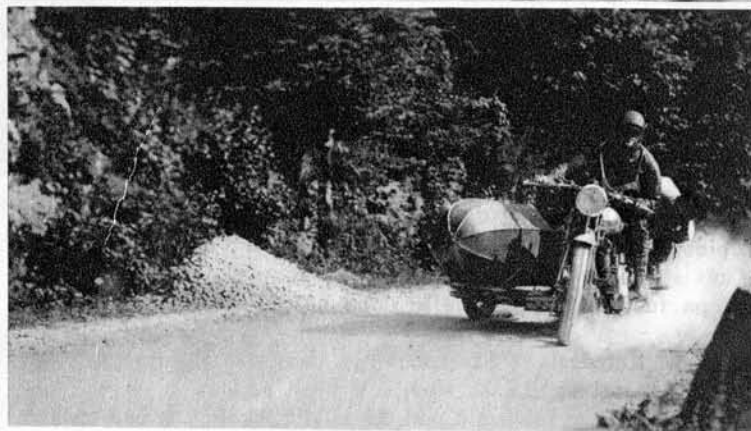
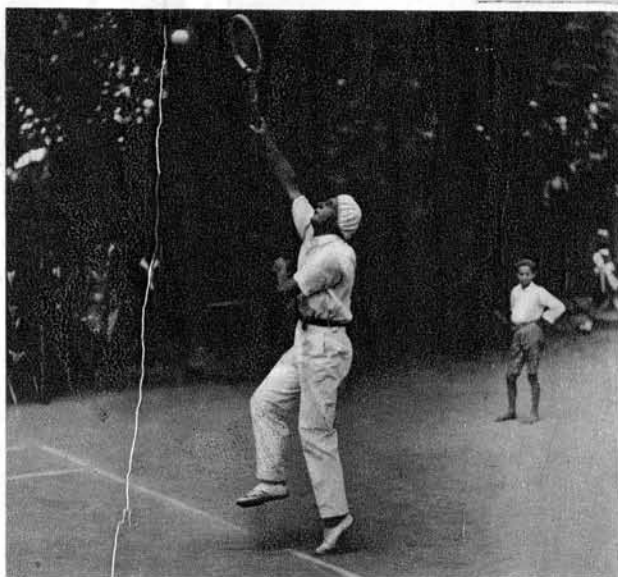
Start za polet okrog Evrope, ki se ga je udeležilo 60 letal raznih evropskih držav. Izhodišče za nad 7500 km dolgo pot je bil Berlin. Vrnili so se prvi letalci 27. t. m. Zmagala sta angleški pilot Buttler in kapitan Broad. Najbolj so se odlikovali pri poletu Angleži in Nemci.

Na desni: Stroj, ki istočasno žanje in mlati, so jako uspešno preizkusili pred kratkim na nekem berlinskem mestnem posestvu. Stroj je ameriška iznajdba in silno poceni ter pospeši dosedanje spravljjanje žetve. Poleg stroja je videti voz, v katerega se steka omlačeno žito, slamo pa pobere pozneje.



Sportni vestnik

Nogometna sezona se še ni pričela, v ostalih sportnih panogah pa tudi ni pravega delovanja. Višek poletne sezone so bile plavalne tekme za državno prvenstvo. Od ostalih bi omenili predvsem teniški turnir za prvenstvo Dravske banovine in pa motociklistične dirke na Gorjancih. Na naši sliki (spodaj) vidimo izbornega igralca Rapida g. Leyrerja v borbi. Druga slika na desni je pa posnetek z motociklistične dirke na Gorjancih. Dobro znani golgeter Ilirije Šiška, se je posvetil motociklistiki. V tej dirki je odnesel zmago v skupini, v kateri je vozil. Na sliki vidimo, ko reže v ostrem tempu nevaren ovinek.



Moment z iste dirke. Vozač s prikolico reže ovinek. Vidi se, kako daleč v stran se vrže vozač v prikolici, da obdrži na ovinku ravnotežje.

A. Derental:

22

Singapurska krasotica

Povest

Kate je žalostno zmajala z glavo: »Ah, George! Zakaj tako govorite? Na žalost mi je itak vse znano. To se pravi, meni je vsekakor več znano nego Vam. Zato mi je hudo, da z menoj nočete biti iskreni! Če Vas ne bi jaz — če ne bi bila midva dobra prijatelja, hočem reči, si ne bi jaz nikoli dovolila, vmešavati se v Vaše zasebne zadeve! Verujte mi, George! Nisem samo ljubosumna na Vas, temveč se bojim za Vaše življenje! Slutim, da preži na Vas neka meni neznana nevarnost in Vas moram na vsak način pred njo posvariti!«

Prvič v teku njunega znanstva je razložil Rahmanov v Katinem glasu nenavadno odločnost. Pazno jo je pogledal in se zopet prvič prepričal, da sedi pred njim ne več nekdanji otrok, ampak prava žena. Spustil je svojo dlan na njeno drobno in slabotno, sredi mize izgubljeno ročico. Za spoznanje je zadržal, a je vendar nepremično obležala.

»Kate! Malo že slutim, kaj je vse za tem! A poprej mi morate kot svojemu dobremu prijatelju — saj ste sami rekli, da sva prijatelja — odkritosrčno povedati, kako se razumete z onim Špancem, Moraledo?«

Kate je hudo zardela. Temna rdečica ji je polila celo vrat in čelo. Oprostila je svojo roko in jo umaknila z mize. Njene sinje oči so postale zmedene: »O, George! Ničesar mi ne smete očitati in tudi ne smete biti jezni! Saj sem ga le slučajno srečala tu pred kratkim. Dvoril mi je že dolgo poprej. To je bilo še v San Francisku, ko z Vami sploh še nisem bila znana. Tako hudo mi je bilo pri srcu ta teden! Smejala sem se ž njim, ker bi sicer morala na samem jokati! Ta človek je tako zabaven! Saj

je vedno prijetno, če postane kdo iz ljubezni do Vas še neumnejši, kakor ste Vi sami! A bodite prepričani: če bi mi Vi hoteli reči samo eno besedico, takoj bi ga...«

»Ali ste prepričani, da Vas ima res rad?« jo je prekinil Rahmanov.

»Seveda sem!«

»Ali veste, kakšen človek je to?«

»Ne vem. Zdaj je to zame itak brezpomembno! Vem samo, da bo vse storil, karkoli bom hotela! Zdaj je ves iz sebe! Ko sem zaslutila, da Vam grozi nevarnost, sem mu velela, naj mi vse pove. Pa mi je res vse povedal!«

»Kaj pa, na primer?«

»Povedal mi je, da ste se vi zaljubili v Harum Čandano, ono malajsko igralko. A ta ženska Vas sploh nima rada! Zaljubljena je v drugega — onega Vašega rojaka, ki ž njo vred nastopa v tem kitajskem gledališču. Ne spominjam se njegovega imena, toda vem, da je to grozovit človek! O, George! Ta mož stoji na čelu zarotnikov in ima tu mnogo pristašev. Ugrabiti hočejo Angleški njene kolonije na otoku Borneo. Posaditi hočejo tam na prestol ono Harum Čandano. Zvedela sem, da ima res neke dedne pravice do te dežele! Pripravljajo revolucijo med domačini. Ko se bo izvršil prevrat, se bo proglasil Vaš rojak za radžo, ker je na skrivaj že poročen ali zaročen z ono Harum Čandano. Ali zdaj razumete?«

»Razumem! A kaj me vse to briga? Odkod mi more potem groziti nevarnost?«

»Jaz ne vem, George! Imam samo težke slutnje. Don Pablo mi je povedal: 'Ta Rus nam bo jako prav prišel! Je pogumen, odločen mož in dober častnik. Moramo ga pridobiti za svojo stvar. A prostovoljno najbrž ne bo hotel potegniti z nami in zato napravimo tako, da mu ne preostane nobena druga možnost. Prvič ga bo zvalila k nam Harum Čandana, v katero se je zaljubil. Drugič pa se bo zapletel v neko stvar, po kateri nam ne bo mogel ničesar odreči.' Don Pablo mi je moral vse to povedati!«